

N:o 1.

Af herr O. R. Themptander, med förslag till ändrad lydelse af § 26 riksdagsordningen.

Uppmärksamheten har under senare tiden fästs vid behovvet af en ändring i 26 § af gällande riksdagsordning i syfte att en persons blotta tilltalande för vanfrejdande brott ej må medföra hans obehörighet till riksdagsmannakall. Att den nu gällande bestämmelsen kan missbrukas under tider, upprörda af partistrider, låter sig ej förnekas. Äfven om ett politiskt parti såsom sådant icke vill nedlåta sig att söka anordna ett obefogadt åtal för att oskadliggöra en politisk motståndare, lär det med den hänsynslöshet, som under dylika tider plägar göra sig gällande, lätt kunna inträffa, att enskilde partimedlemmar i politiskt intresse villigt uppträda såsom tillskyndare i fråga om ett obefogadt åtal eller stämmingspåstående mot en eller flere för partiet misshaglige män samt till åtalets eller åtalens anställande förskaffa sig legda redskap. I andra fall åter kan tilltalet vara förestafvad af enskild hämdlystnad eller tillkommet af rent oförstånd. I hvilketdera fallet som helst kan en enskilds partihätskhet eller hämdlystnad eller oförstånd vara till fyllest att göra en oförvitlig medborgare disqualificerad till de viktigaste medborgerliga uppdrag enligt riksdagsordning och kommunallagar, och äfven om utgången af processen blir en så fullständigt frikännande dom som möjligt, är i detta afseende dermed föga hulpet, då det varit med sjelfva tilltalandet som obehörigheten inträdde att mottaga eller innehafva omförmälda förtroendeuppdrag, från hvilka den tilltalade därför uteslutits och hvilka sedermera lemnats i andra händer. Man har väl ansett ett korrektiv mot missbruk i detta fall ligga i det

ansvar, allmän lag bestämmer för den, som mot annan framkommer med falsk angivelse, men äfven om gällande ansvarsbestämmelser i detta fall skulle på ett eftertryckligt sätt vinna tillämpning och äfven om man framdeles icke skulle vid lagtillämpningen gå så långt som ofta hittills i benägenhet att låta falska angifvelsens tillkomst skrivas på räkningen af angifvarens obetänksamhet, hvarigenom ansvarspåföljden för honom ofta blifvit af helt lindrig art, kan angifvarens bestraffande icke bereda den förfördelade upprättelse i detta fall för den skada, honom redan afsigtligt eller af oförstånd tillskyndats genom förlusten af hans fulla medborgerliga kvalifikationer under tiden från åtalets anhängiggörande. Jag vet ock, att man velat se ett visst skydd mot missbruk af denna art deri, att i flera fall ej hvem som helst, utan endast *målsegande* kan, der ej allmän åklagare för talan, anställa sådan rättegång, hvarom här är fråga, och att det därför skulle vara förbundet med svårighet att arrangera sådana rättegångar genom dertill legda personer. Men om redan för några årtionden sedan den framstående statsrättsläraren Naumann varnande fäste uppmärksamheten på det ifrågavarande stadgandet i 26 § riksdagsordningen, hvarigenom, för att citera hans ord, »under häftiga valstrider utväg öppnas för personer, legda eller af egen drift, hvilka intet hafva att förlora, att uppträda just som målsegare med åtal mot en oskyldig och aktningssvärd man, hvars afundade förmåga man gerna såge paralyserad för tillfället», frågar jag, om icke erfarenheten från våra domstolar alltjemt ger vid handen, både att personer låta värfva sig att genom rättegångar chikanera en person och för den skull förskaffa sig formel behörighet att uppträda såsom målsegare och äfven att verkliga målsegare af hämdkänsla, processlystnad eller oförstånd kunna framställa obefogade, men på samma gång synnerligen grava ansvarspåståenden mot en person. En ökad fara i detta afseende uppstår derigenom, att nu gällande strafflag i olikhet med 1734 års lag dels angifver brottens karakter i mycket omfattande generella ordalag, och dels bestämmer en vidsträckt latitud för straffmätningen, så att ansvaret för ett brott enligt samma lagrum kan vexla mellan de obetydligaste böter och några års straffarbete jemte vanfrejd.

Från de i fråga om hvarje ändring af lag och särskildt af grundlag omedgörlige hör jag visserligen den invändning göras, att det ofta inträffar och icke kan hjälpas, att en person tillskyndas skada och olägenhet genom en annans brottsliga förfarande och att sådant icke kan förebyggas genom lagstiftningen, utan att den förfördelade måste åtnöjas med den upprättelse, som ligger i den brottsliges befordrande

till straff och hans förpligtaude att utgifva det ofta fiktiva och nästan alltid otillräckliga skadeståndet. Detta är nog sant, men hvarför skall man onödigtvis öka skadan för den oskyldigt angripne genom att låta blotta angifvelsen disqualificera honom i medborgerligt afseende? Icke behöfver man i regeln frukta, att en person, hvars anseende är verkligen komprometteradt vare sig i en pågående rättegång eller eljest, hedras med medborgerliga förtroendeuppdrag, och äfven om så skulle någon gång inträffa, är olägenheten deraf att en sådan person bibehåller ett sådant uppdrag under någon tid, till dess domstols utslag ostridigt gör honom disqualificerad, icke att jemföra dermed, att en oskyldig disqualificeras blott genom en intrig eller genom en enskild persons illvilja eller enfald.

Det var därför i min tanke icke lyckligt, när i den nya riksdagsordningen inflöt bestämmelsen, att blotta tilltalet för vanfrejdande brott var tillräckligt att göra en person obehörig för riksdagsmannakallet. En förebild till bestämmelsen fans visserligen i äldre riddarhusordningar, men der må bestämmelsen i någon mån hafva förklarats deraf, att enligt riddarhusordningen riksdagsman trädde i utöfning af riksdagsmannakallet icke på grund af medborgares förtroende, utan i följd af sjelfskrifvenhet, och att man därför var angelägen att så mycket som möjligt skärpa villkoren för den allmänna behörigheten. Uti den riddarhusordning, som gälde vid nuvarande riksdagsordnings tillkomst, var dock den äldre bestämmelsen i detta afseende redan ändrad, om än riddarhusordningen fortfarande innehöll ett något strängare stadgande än den samtidigt gällande riksdagsordningen, som endast föreskref i detta hänseende, att den, hvilken *laga kraftvunnen dom* förklarar ovärdig medborgerligt förtroende eller att föra andras talan eller för något nesligt brott till straff skyldig, icke kunde till riksdagsman godkännas. Närmast torde den nuvarande riksdagsordningens stadgande vara hemtadt från 1862 års kommunallagar, der ungefär enahanda bestämmelser meddelas rörande behörigheten till vissa medborgerliga uppdrag inom kommunen. Då emellertid hvarken med afseende å det ena eller andra slaget af uppdrag kan vara lämpligt att stämpla en person såsom obehörig blott på grund af ett mot honom framställt ansvarsyrkande, torde såväl grundlag som kommunallagar i denna del tariffva ändring.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag föreslå, att 26 § i nu förevarande del må erhålla följande förändrade lydelse:

»Riksdagsmannabefattning — — — — —
Ej må såsom riksdagsman godkännas:

 c) den som för vanfrejdande brott blifvit till ansvar
 dömd eller under framtiden stäld;
 -----».

Skulle konstitutionsutskottet finna skäl att jemväl i öfrigt omarbete momenten *c)* och *d)* i 26 §, hvilka onekligen förete vissa oegentligheter, när de sammanställas med hvarandra, om än oegentligheterna icke torde vara af så stor praktisk betydelse, kunde sådant bidraga till en korrektare affattning af detta grundlagsbud i dess helhet.

Stockholm den 19 januari 1894.

O. R. Themptander.

N:o 2.

Af herr **O. R. Themptander**, med förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i kommunallagarne.

Med åberopande af den motivering, jag anfört i min motion om ändring i 26 § riksdagsordningen i syfte att en persons blotta tilltalande för vanfrejdande brott ej må medföra hans obehörighet till riksdagsmannakallet, och då samma skäl synas tala för att i kommunallagarne utesluta de bestämmelser, enligt hvilka en för nesligt brott tilltalad person genom sjelfva tilltalandet disqualificeras för åtskilliga kommunala förtroendeuppdrag, samt då jag för öfrigt icke kan inse, hvarför man i grundlag och kommunallagar skall begagna olika uttryck för samma begrepp, i det att den förra talar om »vanfrejdande» brott, de senare om »nesligt» brott, ehuru numera med dessa epitet måste åsyftas enahanda karakter af brottet eller dess egenskap att